

**ROVANIEMEN SEURAKUNNAN
YMPÄRISTÖOHJELMA
2023-2027**

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	1
2. KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI	2
2.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	4
3. TOIMINTA JA TALOUS.....	7
3.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	9
4. YMPÄRISTÖKASVATUS.....	12
4.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	15
5. JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS.....	18
5.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	20
6. RUOKA JA KEITTIÖT	23
6.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	25
7. ENERGIA, KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖNHOITO	27
7.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	29
8. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET.....	31
8.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	33
9. METSÄT JA MUUT LUONTOALUEET.....	37
9.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	39
10. LIIKENNE	42
10.1 Tavoitteet ja toimenpiteet	46
LIITTEET.....	49-51

JOHDANTO

Rovaniemen seurakunnan kirkkoneuvosto päätti syksyllä 2021, että Rovaniemen seurakunta hakee kirkon ympäristödiplomia. Kirkon ympäristödiplomi on vapaaehtoinen järjestelmä, jonka avulla seurakunta voi jatkuvasti parantaa ympäristöasioiden hoidon tasoa ja varautua mahdollisiin riskeihin. Kirkon ympäristödiplomin rakenne mukailee kansainvälisten ympäristöjärjestelmien (ISO 14 001 ja EMAS) rakennetta, mutta sen vaatimukset on sovellettu seurakuntien olosuhteisiin. Saadakseen ympäristödiplomin on seurakunnan täytettävä kirkon ympäristödiplomin käsikirjassa määritellyt minimikriteerit. Minimikriteereiden lisäksi seurakunnan on kerättävä 100 pistettä tarjolla olevasta hieman yli 500 pisteestä.

Ympäristökatselmuksen sekä seurakunnan ympäristöstrategiassa määriteltyjen ympäristöarvojen pohjalta seurakunnalle laadittiin ympäristöohjelma vuoden 2022 aikana. Ympäristöohjelmassa esitetään konkreettisia toimenpiteitä ja aikatauluja niiden ympäristödiplomin asettamien minimivaatimusten täyttämiseksi, joita seurakunta ei ole vielä täyttänyt hakiessaan ympäristödiplomia ensi kertaa.

Lisäksi ympäristöohjelmassa esitetään ympäristötavoitteita, joiden avulla seurakunta voi jatkuvasti parantaa ympäristöasioidensa hoitamisen tasoaan. Kun seurakunta toteuttaa ympäristötavoitteita, se vähentää oman toimintansa aiheuttamia ympäristövaikutuksia, mutta myös kerää samalla uusia pisteitä seuraavalle ympäristödiplomikaudelle. Korjaavien toimenpiteiden sekä ympäristötavoitteiden tulee olla toteutettu, kun ympäristödiplomia haetaan uudelleen vuonna 2027. Toimenpiteisiin, joita ei ole pystytty toteuttamaan, tulee olla liitteenä kattava selvitys syistä.

"Matteuksen evankeliumin luvussa 6 Jeesus opettaa opetuslapsiaan: "Katsokaa taivaan lintuja: eivät ne kylvä, eivät ne leikkaa eivätkä kokoja varastoon, ja silti teidän taivaallinen Isänne ruokkii ne. Ja olettehan te paljon enemmän arvoisia kuin linnut! Kuka teistä voi murehtimalla lisätä elämänsä pituutta kyynäränkään vertaa?"

Tätä raamatunkohtaa on usein pidetty kehotuksena pyhään huolettomuuteen. Kukat ja linnut opettavat meille olemassaolollaan Jumalan luomisvoimaa ja samalla hänen huolenpitoaan. Ilmastonmuutos on kuitenkin tuonut elämäämme huolen kukista ja linnuista, koko luonnosta ja elämän edellytyksistä eri puolilla maapalloa.

Koko ihmiskunta on väistämättömän muutoksen edessä, vaikka teemme parhaamme muutoksen hillitsemiseksi. Jos näkemämme kukat ja linnut voivat huonosti, se on meille näkyvä muistutus siitä, että ihminen ei ole osannut riittävällä tavalla huolehtia luomakunnan varjelusta. Tänä aikana voimme ajatella, että Jeesuksen opetus ei rohkaise ainoastaan pyhään huolettomuuteen, vaan myös pyhään yksinkertaisuuteen. Omia valintojamme ja tottumuksiamme kohtuullistamalla voimme vaikuttaa luonnon hyvinvointiin. Jumalan luoma luonto on välttämätön elämälle."

-Rovaniemen seurakunnan kirkkoherra Ilari Kinnunen, 2022

2. KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

Rovaniemen seurakunnalla on ollut ympäristödiplomi aiemmin, viimeksi 2013–2017. Muutaman vuoden tauon jälkeen luottamushenkilöt esittivät toiveensa ympäristödiplomin uusimisesta. Kirkkoneuvosto valitsi restonomi Katariina Seppäsen projektisihteeriksi viemään hanketta eteenpäin. Henkilökunnan joukosta löytyi motivoitunut työryhmä sekä ympäristövastaava mukaan projektiin. (LIITE 1).

Seurakunta kouluttaa henkilöstöä jatkuvasti ja asteittain. Jokaisen työalan ja tiimin ympäristövastaava osallistuu yhdessä työryhmän koulutukseen sekä sitoutuu tutkimaan jatkuvasti omiin työtehtäviin ja toimenkuviiin sopivia koulutusmenetelmiä ja -mahdollisuuksia. Heidän tehtävänsä on jakaa tietoa omille työaloilleen ja tiimeihin sekä ottaa huomioon heidän kehitysehdotuksiaan seurakunnan ympäristötyön kehittämiseksi. Seurakunta järjestää myös yhteisiä ympäristökoulutuksia henkilöstölle esimerkiksi kokousten ja virkistyspäivien yhteydessä. On tärkeää, että jokainen työntekijä tietää tavoitteet ja pyrkii omalla toiminnallaan kehittämään ympäristöasioita.

Rovaniemen seurakunta on luonut strategian kohti hiilineutraaliutta pohjaten sen Hiilineutraali kirkko 2030-strategiaan. Tätä toteutetaan osana ympäristödiplomin toimenpiteitä. (LIITE 10)

Kirkkoneuvosto nimesi kokouksessaan ympäristövastaavaksi kanttori Joonas Sarasteen vuosille 2022-2024. (LIITE 2).

Ympäristötyöryhmä koottiin eri työalojen ja tiimien jäsenistä, jotka ovat omien alojensa ammattilaisia ja näin ollen ymmärtävät ympäristöasioiden tärkeyden ja tiedon siirtämisen työaloille ja tiimeihin. Kirkkoneuvosto nimesi seurakunnan eri työalojen edustajista kootun työryhmän kokouksessaan 14.12.2021. Lisäksi kirkkoneuvosto valitsi omaksi edustajakseen ympäristötyöryhmään Lasse Kontiolan (LIITE 2).

Ympäristödiplomihankkeen projektisihteerä vieraili kaikissa toimipisteissä ja teki katselmustaulukon vierailukierroksen perusteella 2021–2022. Jokaisessa toimipisteessä haastateltiin edustajaa tai vastuuhenkilöä. Mukana oli usein myös kyseisen työalan tai tiimin ympäristötyöryhmän edustaja. Vierailujen ja haastattelujen perusteella luotiin katselmustaulukon pisteytys.

Ympäristötyöryhmä kokoaa yhdessä ympäristövastaavan kanssa vuosittaisen raportin, jonka avulla seurataan kehitystä. Työryhmä järjestää myös yhteisen tapaamisen vähintään kerran vuodessa ideoiden ja keskustellakseen edistyksistä. Projektisihteeri on luonut valmiin kaavion, jota seuraamalla ja täydentämällä ympäristövastaava voi seurata edistystä ja kirjata toimenpiteet sekä mahdolliset haasteet ylös ja raportoitavaksi (LIITE 3).

Ympäristödiplomia haetaan uudelleen 2028, sisäinen väliauditointi suoritetaan koko seurakunnassa diplomikauden puolivälissä 2025.

Rovaniemen seurakunta haluaa näyttää esimerkkiä myös seurakuntalaisille. Viestintä julkaisee ympäristöaiheisia artikkeleja Pääsky-seurakuntalehdessä säännöllisesti. Viestinnän ympäristötyöryhmän jäsen on yhteistyössä muiden työalojen ja tiimien kanssa luonut suunnitelman ympäristöviestinnästä (LIITE 4). Viestinnän suunnitelmaa päivitetään vuosittain ympäristödiplomin toimenpiteiden toteutuessa ja tavoitteiden täytyessä. Tarkoituksena on pitää niin henkilöstö kuin seurakuntalaisetkin tietoisina kaikesta saavutetusta kehityksestä. Viestintätiimin tehtävä on ennen kaikkea tiedottaa, mutta myös myönteisellä ja samaistuttavalla sisällöllä tuoda ympäristöasioita seurakuntalaisten tietoisuuteen ja toivottavasti innostaa huomioimaan ympäristö paremmin omissa valinnoissaan. Viestintätiimi tekee seurakunnalle oman ympäristöaiheisen ilmeen, jota käytetään ympäristöaiheiden yhteydessä. Mieleenpainuva ja visuaalisesti tehokas graafinen ulkoasu luo vahvan mielikuvan tärkeälle työlle.

2.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Luodaan kattavat viestintäsuunnitelmat eri aikakausille sekä työaloille. Käytetään esimerkkinä ympäristödiplomin käsikirjasta löytyvää tapahtumakalenteria ja osallistutaan mahdollisiin Globaaleihin ja paikallisiin tempauksiin.
- Vahvistetaan luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden tahtotilaa viedä ympäristöasioita eteenpäin.
- Järjestetään väliauditointi vuonna 2025.
- Henkilöstön ympäristökoulutus nivelletään osaksi työntekijöiden muuta työhön liittyvää koulutusta ja sisällytetään seurakunnan sisäiseen koulutussuunnitelmaan.
- Valitaan ympäristövastaava vuosille 2024-2025, sekä vuosille 2026-2027.

Ympäristöohjelma: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
Ympäristöohjelman edistymisen seuranta	Ympäristöohjelman vuosiraportin laadinta	kerran vuodessa	ympäristövastaava yhdessä ympäristötyöryhmän kanssa	
Ympäristöohjelman kehittäminen ja ideointi	Ympäristötyöryhmän kokous	vähintään kerran vuodessa	Ympäristövastaava	
Seurakunta kouluttaa henkilökuntaa sekä työntekijöitä. Jokaisen työntekijän on tiedettävä tavoitteet, joiden mukaisesti pyrkii kehittämään omaa toimintaansa	Jokaisen työalan ympäristövastaava osallistuu yhdessä työryhmän koulutukseen ja sitoutuu tutkimaan jatkuvasti omalle työlalalle sopivia koulutusmenetelmiä sekä ulkopuolisia koulutusmahdollisuuksia henkilökunnalle ympäristöasioista tiedottaminen kokouksissa ja virkistyspäivien yhteydessä	jatkuva jatkuva	ympäristövastaava ja työalojen ympäristövastaavat ympäristövastaava ja työalojen ympäristövastaavat	
ympäristövastaava vuosille 2024-2025	ympäristövastaavan nimeäminen	vuoden 2023 lopulla	ympäristötyöryhmä, kirkkoneuvosto	
sisäinen väliauditointi	suoritetaan väliauditointi ympäristökäsikirjaa mukaillen	2025	ympäristövastaava yhdessä ympäristötyöryhmän työalojen vastaavien kanssa	
ympäristövastaava vuosille 2026-2027	ympäristövastaavan nimeäminen	vuoden 2025 lopulla	ympäristötyöryhmä, kirkkoneuvosto	
ympäristövastaava vuosille 2028-2029	ympäristövastaavan nimeäminen	vuoden 2027 lopulla	ympäristötyöryhmä, kirkkoneuvosto	
uuden ympäristödiplomin haku	päätös uuden ympäristödiplomin hakemisesta ja prosessin aloitus	2028	kirkkoneuvosto	
uusi ympäristöohjelma	laaditaan uusi ympäristöohjelma	2027 tai 2028	ympäristövastaava	
vahvistetaan luottamushenkilöiden ja johtavien viranhaltijoiden tahtotilaa viedä	tiedotus luottamushenkilöille ja johtaville viranhaltijoille	jatkuva	hallintojohtaja, kirkkoherra sekä kirkkoneuvoston edustaja ympäristötyöryhmässä	

ympäristöasioita eteenpäin				
työalojen ympäristöviestinnän suunnitelmien laadinta	laaditaan jokaiselle työlalle ympäristöviestinnän suunnitelma	2023	viestinnän ympäristövastaava yhdessä työalojen ympäristövastaavien kanssa	
seurakunta esimerkin näyttäjänä ympäristöasioissa	työalojen ympäristöviestinnän suunnitelmien mukaisesti järjestetään ympäristötapahtumia, kirjoitetaan artikkeleita Pääskyyn ja tiedotetaan ympäristötavoitteiden saavuttamisesta	jatkuva	viestinnän ympäristövastaava yhdessä työalojen ympäristövastaavien kanssa	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

3. TOIMINTA JA TALOUS

Seurakunta asettaa toiminta- ja taloussuunnitelmaansa ympäristötavoitteita ja arvioi niiden toteutumista vuosittain. Kirkkoneuvosto on kokouksessaan antanut ohjeistuksen toiminta- ja taloussuunnitelman laatimiseksi vuosille 2023–2025 (LIITE 6). Kokouksessa on myös laadittu toiminta- ja taloussuunnitelma vuodelle 2023 (LIITE 7). Työalojen ja tiimien ympäristövastaavat kokoavat tiedostoista ympäristötyöraportin.

Rovaniemen seurakunnan hankintaohjeet päivitetään siten, että kilpailutuksissa, ostopalveluina hankittavissa tuotteissa ja palveluissa sekä päätöksenteossa otetaan huomioon ympäristöasiat, jos ne suinkin ovat kustannusten osalta mahdollisia. Tällä hetkellä etenkin toimitotarvikehankinnoissa on otettu hyvin huomioon ympäristönäkökulma. Hankintavastaava kasasi yhdessä yhteistyökumppani Lapin Systeman kanssa kattavan listauksen seurakunnan käyttämistä ekologisista vaihtoehdoista (LIITE 24). Nykyiset hankintaohjeet eivät täsmennä ympäristön osuutta riittävän selkeästi. (LIITE 8)

Rovaniemen seurakunta luo tulevilla diplomikaudella suunnitelman siitä, miten kompensoida päästöjä. Kiinteistöpäällikkö seuraa kulutusta säännöllisesti ylläpidettävien taulukoin, joiden perusteella laaditaan laskentakaavio. Seurakunta on luonut diplomikauden aikana tarkemmaksi päivittyvän alustavan suunnitelman kohti hiilineutraaliutta. Hiilineutraaliussuunnitelman päivittäminen ja jalkauttaminen jokapäiväisiin tehtäviin on tärkeää, jotta sen tulokset olisivat mahdollisimman laadukkaita. Henkilöstöä koulutetaan siten, että jokainen ymmärtää perusteet ja tavoitteet asetetuille toimenpiteille (LIITE 10).

Rovaniemen seurakunnan tavoitteet hiilineutraaliutta kohti ovat vielä alustavia. Työryhmä päivittää suunnitelmaa ja tarkastelee lisättäviä kompensatiovaihtoehtoja.

Ympäristömerkittyjen tuotteiden määrä seurakunnassa on jo nyt hyvä, sillä aiempien diplomikausien aikana tähän on kiinnitetty huomiota. Ympäristömerkittyjä tuotteita on käytössä toimistoissa, keittiöissä sekä puhtaanapidossa. Ympäristökatselmuksen aikana kävi ilmi, että yhtenäisen linjan löytäminen eri toimipisteiden välillä on ollut haastavaa. Tuotehankintojen keskittämällä parannetaan yhtenäisyyttä ja selkeytetään ohjeistuksia. Katselmuksen aikana työntekijöillä oli mahdollisuus vaikuttaa tuleviin hankintoihin ja kiinteistöjen ympäristötyöryhmäläinen päivitti jokaisen toimipisteen ohjeita nykytilanteen mukaisiksi.

Tulevalla diplomikaudella painotetaan uusiokäytettäviä ja kierrätystuotteita, joten uushankintojen ja ympäristön kuormittavuuden määrä vähenee.

Sijoituskohteiden valinnassa vältetään seurakunnan arvojen vastaisia kohteita. Seurakunta edellyttää varainhoitajien noudattavan YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita. YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet velvoittavat varainhoitajia ottamaan huomioon omaisuudenhoidossa ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja yhtiöiden hyvään hallintotapaan liittyviä tekijöitä. Osa verotuloista ohjataan lähetystyöhön sekä kansainväliseen diakoniaan (LITE 9). Viime vuosina tapahtuneiden rahankeräystapojen muutosten vuoksi lähetystyöhön ja ulkomaanapuun ohjautunut kokonaissumman seuranta on vaihtunut haasteellisemmaksi. Seurakunnalle tehty raportointi ei ole tällä hetkellä tarpeeksi kattavaa tai ymmärrettävää. Seurannan kehittäminen on yksi diplomikauden tehtävistä.

3.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Ympäristöasiat mainitaan aina vuoden toiminta- ja talousarviossa yhtenä seurakunnan painopisteenä.
- Paperin ja kartongin kierrätystä ja uusiokäyttöä parannetaan. Tehostetaan sähköisiä arkistointimenetelmiä, esimerkiksi Domus-asiakirjanhallintajärjestelmän käyttöä.
- Hankintaohjeistukseen lisätään kohta ympäristöystävällisistä hankinnoista, kun ne ovat kustannustehokkaita.
- Lisätään uusiokäytettävien toimistotarvikkeiden määrää käytännön työarjessa.
- Tutkitaan mahdollisuutta poistaa taloustositteiden paperimäärää siirtymällä sähköisiin menetelmiin.
- Metsäsuunnitelman sekä suojelualueen hiilinielun seuranta ja suunnitelmien päivittäminen 5 vuoden välein.
- Tarkastetaan kansainväliseen diakonia- sekä lähetystyöhön kokonaisuudessaan seurakunnasta ohjattava summa ja seurataan lukua vuositasolla.
- Tutkitaan hiilidioksidipäästöjen vähennyskanavavaihtoehtoja ja valitaan niistä seurakunnalle sopivin.
- Lasketaan seurakunnan hiilineutraalius/-negatiivisuus vuoteen 2025 mennessä.
- Kehitetään uudenlainen kirpputorijärjestelmä tuleville vuosille. Lähetyskirpputori Toivon tori ajetaan alas 35 vuoden toiminnan jälkeen joulukuussa 2022. Kehitystoimet uuden toimintamuodon käynnistämiseksi ovat alkaneet.
- Ympäristötyöryhmä selvittää eri mahdollisuuksia on kerätä vapaaehtoista kannatusta.

Toiminta ja talous: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
ympäristöasiat toiminta- ja taloussuunnitelmissa sekä toimintakertomuksissa	Seurakunnan työalojen tulee asettaa toiminta- ja taloussuunnitelmaansa ympäristötavoitteita ja arvioida niiden toteutumista toimintakertomuksessaan	vuosittain, jatkuva	työalan johtava viranhaltija yhdessä työalan ympäristövastaavan kanssa	
seurakunnan ympäristömyönteisten hankintaohjeiden päivitys ja noudattaminen	hankintaohjeiden päivitys; hankintaohjeet tutuksi henkilöstölle esittelemällä ne yhteistoimintakokouksessa; hankintaohjeet seurakunnan Intraan Lähteeseen; työntekijöille opastusta hankintoja tehdessä	2023 2023 2023 jatkuva	hankintavastaava, ympäristövastaava, uuden työntekijän perehdyttäjä	
paperin ja kartongin kierrätystä ja uusiokäyttöä parannetaan	paperin uusiokäyttö esim. muistiinpanoja varten; kartonki yms. askartelumateriaaliksi kelpaava kerhoihin tai leireille	jatkuva	taloustoimisto, kerho- ja leiritoiminnasta vastaava	
vähennetään paperin käyttöä	tehostetaan sähköisiä arkistointimenetelmiä, esimerkiksi Domus -asiakirjanhallinta järjestelmä	jatkuva	taloustoimisto yhdessä Domuspääkäyttäjän kanssa	
vähennetään toimistotyöstä syntyvää jätettä	lisätään uusiokäytettävien toimistotarvikkeiden määrää käytännön työarjessa	jatkuva	hankintavastaava	
vähennetään taloustositteiden paperimäärää	Tutkitaan mahdollisuutta siirtyä sähköisiin menetelmiin	vuoden 2024 loppuun mennessä	taloustoimisto, hallintojohtaja	
metsäsuunnitelman sekä suojelualueen hiilinielu	seuranta ja suunnitelmien päivittäminen	5v välein	hallintojohtaja	
verotulojen ohjaaminen kansainväliseen diakonia- ja lähetystyöhön	Tarkastetaan kansainväliseen diakonia- sekä lähetystyöhön kokonaisuudessaan seurakunnastamme ohjattavaa summaa	vuonna 2023 ja vuosittain	hallintojohtaja, lähetystyön ympäristövastaava	

lasketaan seurakunnan hiilineutraalius/-negatiivisuus; hiilineutraaliussuunnitelman päivittäminen, jalkauttaminen ja päästöjen kompensointi	Kiinteistöpäällikkö seuraa taulukoitua kulutusta = laskentakaavion pohja; hiilineutraaliussuunnitelman päivittäminen; Henkilökunnan koulutus; työntekijät ymmärtävät syyt ja tavoitteet ja toimivat tavoitteiden saavuttamiseksi	vuoteen 2025 mennessä	Energiavastaava Energiavastaava, ympäristövastaava ja ympäristötyöryhmä	
uusi kirpputorijärjestelmän nykyisen tilalle	kehitystoimet ovat käynnissä	21.12. 2024 mennessä	lähetystyo ja diakonia yhdessä	
Ympäristötyöryhmä selvittää mitä eri mahdollisuuksia on kerätä vapaaehtoista kannatusta.	esimerkiksi liikkuva maksupäätte, Mobilepay, vaihtoehtoista valitaan meille sopivin vaihtoehto	vuonna 2023	taloustoimiston työryhmän edustaja yhdessä hallintojohtajan kanssa	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

4. YMPÄRISTÖKASVATUS

Rovaniemen seurakunnassa on käytössä ympäristökasvatussuunnitelma vuosille 2022–2027 (LIITE 11). Suunnitelma päivitetään seuraavan kerran 2028. Diplomikauden aikana arvioidaan mitä toimenpiteitä seuraavaa ympäristökasvatussuunnitelmaa varten tarvitaan. Tärkeää on, että suunnitelma on selkeä ja ohjeet ovat käytännönläheisiä, jotta jokainen työntekijä voi käyttää suunnitelmaa päivittäisessä toiminnassaan. Työalojen ja tiimien vastaavien tehtävä on kerätä palautetta muilta, jotta he kykenevät kehittämään ohjeistusta vastaamaan tarpeita.

Ympäristökasvatussuunnitelman toteutti ympäristötyöryhmän sisältä koottu ryhmä, jossa oli mukana erilaisia kasvatustalon ammattilaisia henkilöstöstä. Suunnitelma sisältää useita käytännön ohjeita, kuinka ympäristöasiat voidaan ottaa huomioon kasvatustyön eri vaiheissa.

Ympäristökasvatusta on toteutettu myös ympäristöaiheilla aineistoilla. Hautausmaat yhdessä lapsi- ja perhetyön kanssa ovat tuoneet uusiokäytettäviä aineistoja askartelua varten ja niistä on rakennettu muun muassa ötökkähotelleja perheleireillä. Toivon torilta on luovutettu käsityötarvikkeita lähetystön käsityökerhoille sekä Helmikammarille, jossa vierailee päivittäin paikallisia eläkeläisiä. Rovaniemen seurakunta luo tulevalla diplomikaudella oman Vihreät riparit -konseptinsa: kaikilla leireillä vahvistuu ympäristötietoisuus ja ymmärrys ihmisestä luomakunnan osana. Myös seurakunnan metsiä ja luontoa hyödynnetään kiinteänä osana toimintaa.

Rovaniemen seurakunta viettää säännöllisesti luomakunnan sunnuntaita. Tulevalla diplomikaudella suunnitellaan kuinka jumalanpalveluksiin ja seurakunnan tapahtumiin voidaan tuoda lisää ympäristökasvatusta. Seurakuntalaisia tuodaan lähemmäksi luontoa, sillä kaupungin sijainti lappilaisen luonnon keskellä antaa tätä varten upeat puitteet. Seurakunta järjestää jo jumalanpalveluksia esimerkiksi Somosen metsäkirkossa, joka on erityinen luontokohde. Juurimessu toimii erityisenä konseptina luontoarvoja ja ekoteologiaa esille tuotaessa. Katselmustaulukkoon on listattu useita tapahtumia, joihin seurakunta osallistuu vuosittain.

Ympäristöaiheisia tapahtumia järjestetään jo seurakunnan toimesta. Jokaisessa kohteessa on omat erityispiirteensä. Tällä diplomikaudella on eräänä painopisteenä tuoda seurakuntalaisia lähemmäksi luontoa ja vahvistaa heidän ymmärrystään luomakunnan monimuotoisuudesta. Luomakunnan arvostaminen nähdään kristillisestä näkökulmasta: Luomakunta on pyhä, koska

Jumala on läsnä kaikessa luodussaan. Luontoarvoja vaalimalla voimme palauttaa luomakunnan pyhyiden ymmärrystä ihmisissä. Luonto ei ole vain raaka-aineiden lähde ihmistä varten, vaan jotain paljon suurempaa, jota voimme oppia modernin tiedon, alkuperäiskansojen perimätiedon ja ihmettelynkäkin kautta. Ekotapahtumien vuosikello toimii hyvänä kalenterina viestinnälle. Lisäksi seurakunta ottaa ympäristöasiat mukaan myös muihin tapahtumiin. Tästä esimerkkinä Missio 2022 -tapahtumien yhteydessä järjestetty ilmastopaneeli Rovaniemen kirkossa.

Viestintätiimi on kehittänyt vuosikellon, joka perustuu ympäristödiplomin käsikirjaan sekä työryhmän kokoamaan ympäristökasvatussuunnitelmaan. Vuosikelloa on mahdollisuus päivittää uusien tapahtumien ja ideoiden tullessa esille (LIITE 12).

Verkostoituminen ja seurakuntalaisten kohtaaminen on tärkeä tehtävä ja jos on samalla mahdollisuus viedä ympäristötietoutta eteenpäin, kohtaamisista tulee entistä mielenkiintoisempia. Ympäristötyöryhmä on ideoinut katselmustaulukkoon erilaisia keinoja vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Seurakunnan järjestämät leirit, retket ja tapahtumat ovat tärkeitä jäsenille. Toiminnallisten työalojen ja tiimien vastaavien tehtävänä on kasata listaus tapahtumista, jotka ottavat huomioon ympäristöasiat. Seurakunnalla on useampi ympäristötietoisuutta tukeva tapahtuma. Partiotyössä ympäristö ja luontoteemat ovat keskeisimpiä arvoja partiokasvatuksessa kautta aikain. Ympäristöystävällisyyttä ja kestävästä kulutusta toteutetaan kaikin mahdollisin keinoin, mikä näkyy kaikkien ikäkausien ohjelmissa sekä Suomen Partiolaiset ry:n tarkasti ohjeistamissa suorituksissa. Partiotyöllä pitkä historia osana seurakunnan nuorisotyötä. Ensi vuonna partio toiminta täyttää 75 vuotta.

Rippileirit ja isostoiminta tuovat nuoria lähemmäksi seurakuntaa ja luontoa. Rippikouluissa on käynyt ilmi, että nuoriso kokee ilmastoahdistusta. Rippikoulujen ohjaajilla on suuri mahdollisuus olla helpottamassa nuorten kielteisiä tuntemuksia ja pelkoja tulevaisuutta koskien. Seurakunta voi näyttää heille rippikoulussa sekä -leireillä esimerkkiä, kuinka jokaisen omat valinnat vaikuttavat kokonaisuuteen. Esimerkkinä kuinka rippikoululaiset voivat etukäteen valita kasvisruoan keittiömme antimista. Tässä mallinnetaan Jyväskylän seurakunnan toimintatapoja. Etukäteen tehty kysely helpottaa keittiön toimintaa ja vähentää ruokahävikkiä. Rovaniemen seurakunta organisoii "Vihreät riparit" -toimintamallin, joka sopii parhaiten nuorille täällä. Toiminnalliset työalat ja tiimit ottavat tästä yhteistä vastuuta, jotta lopputulemana olisi onnistunein toimintamalli.

Seurakunta tekee yhteistyötä erilaisissa liikuntatapahtumissa. Henkilökunnalle järjestetään vuosittain virkistyspäiviä, joissa ulkoilu ja luonnossa liikkuminen ovat osa iloista päivää. Ulkoiluhetkiä ja yhteistä aikaa kollegoiden kanssa odotetaan työyhteisön keskuudessa erittäin myönteisin ajatuksin. Seurakunta osallistuu myös kaupungin järjestämiin siivoustempauksiin. Ympäristötyöryhmä on miettinyt jo muutamia henkilöstölle kasvattavina kokemuksina toimivia tehtäviä tuleviin virkistyspäiviin. Esimerkiksi on sienestysretki oppaan kanssa tai yhteinen marjastusretki, jonka tuotto toimitetaan Norvajärven leirikeskuksen hyödynnettäväksi. Luonnon osa lapsi-, nuoriso- sekä etenkin partiotiimien työssä on valtavan suuri. Nykyään on tärkeää vahvistaa luontosuhdetta jo lapsesta lähtien, sillä nyky maailman muutokset ja suurten kaupunkien kasvu loitontavat lapsia ja nuoria luonnosta. Rovaniemellä luonto on lähellä ja halutaan vahvistaa sekä ylläpitää seurakuntalaisten ja kaupunkilaisten luontosuhdetta.

4.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Luomakunnan sunnuntaita vietettiin 28.8.2022 ensimmäisen kerran. Seuraavat vuodet määritellään jokaisen vuoden alussa.
- Luodaan Rovaniemen soma "Vihreät riparit"-konsepti, jolla valistetaan nuoria parhaiten ja tuodaan heidät lähemmäs alueen luontoa 2023–2024.
- Kerätään listaus jo olemassa olevista ympäristöön liittyvistä tapahtumista ja kuvaillaan niiden sisältöä. Päivitetään sisältö vastaamaan nykypäivää ja kehitetään sitä yhdessä muiden työalojen kanssa.
- Ympäristökasvatus otetaan leireille, kerhoihin, työpajoihin ja muihin tapahtumiin mahdollisuuksien mukaan.
- Seurakunta valitsee liikunta-agentin vuoden 2023 loppuun mennessä.

Ympäristökasvatus: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
Luomakunnan sunnuntain viettäminen vuosittain	lisätään vuosisuunnitelmaan	vuosittain vuoden alussa		
jumalanpalveluksiin ja seurakunnan tapahtumiin tuodaan lisää ympäristökasvatusta ja tuodaan seurakuntalaisia lähemmäksi luontoa	hyödynnetään ekotapahtumien vuosikelloa ideoinnissa	2023-2027	toiminnallisten työalojen edustajat, viestintä	
nuorten tutustuttaminen alueemme luontoon	Luodaan Rovaniemen Seurakunnalle oma "Vihreät riparit"-konsepti	2023-2024 aikana	Joona Saraste, Milla Purosalo, Susanna Jokela sekä Juho Rinne	
Päivitetään nykyisten ympäristöön liittyvien tapahtumien sisältö vastaamaan nykypäivää	Kerätään listaus jo olemassa olevista ympäristöön liittyvistä tapahtumista ja kuvaillaan niiden sisältöä. Päivitetään sisältö vastaamaan nykypäivää ja kehitetään sitä yhdessä muiden työalojen kanssa	2023	Viestintä, Ympäristötyöryhmä	
Ympäristökasvatussuunnitelman toteuttaminen leireillä, kerhoissa, työpajoissa ja muissa tapahtumissa	Ympäristökasvatus otetaan yhdeksi pääteemaksi leireille, kerhoihin, työpajoihin ja muihin tapahtumiin	jatkuva	toiminnallisten työalojen edustajat	
Kannustetaan huomioimaan ympäristö osana liikkuvaa seurakuntaa	Seurakunta valitsee itselleen liikunta-agentin	2023 loppuun mennessä	Joona Saraste, hallintojohtaja, viestintä	
Uusiokäyttöä pyritään edelleen kehittämään	Kerätään esimerkiksi askarteluun kelpaavia materiaaleja tuotteita/tavaroita jätteeksi päätyneen sijaan ja pyritään miettimään uusia kerättäviä materiaaleja.	vuosittain	ympäristötyöryhmä, kerho- ja leiritoiminta	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

5. JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS

Jätehuoltolain uudistuessa seurakunta uudistaa ohjeistustaan. Jätevastaava kokoaa tietopaketin, joka välitetään työaloille ja tiimeihin. Järjestetään Teams-koulutus, jossa voi esittää tarkentavia kysymyksiä ja käydään läpi käytännön toimenpiteitä, jotka koskevat arkityötä.

Seurakunnan jätehuoltosuunnitelma ja ohjeistus on päivitetty vuonna 2022 yhdessä jätehuoltoyhtiön ja toimipisteiden henkilökunnan kanssa. Seurakuntakeskuksen ja -kodin perusparannusten yhteydessä on aloitettu useamman jätejakeen kerääminen, muiden muassa muovin. Rovaniemellä lajitellaan tällä hetkellä kaikki mahdolliset jätejakeet. Tulevaisuudessa tulee vielä lumppukeräysmahdollisuus, joka lisätään seurakunnalla kerättäviin jätejakeisiin. Seurakunnassa noudatetaan Rovaniemen kaupungin asettamia jätehuoltomääräyksiä. Tulevalla diplomikaudella seurataan tarkemmin täyttöasteita ja toimivuutta.

Vaarallisen jätteen oikeaoppisesta hävittämisestä vastaa jätevastaava yhdessä kiinteistöjen työntekijöiden sekä hautausmaiden erityisammattimiesten kanssa. Kaikki vaarallinen jäte toimitetaan Rovaniemen Residumille jätekierrätykseen. Tästä vastaavat huoltohenkilöt.

Rovaniemen seurakunnan jätteiden seuranta on ollut puutteellista. Uusi jätehuoltoyhtiö seuraa tilannetta ja raportoi jätevastaavalle. Jätevastaava kokoontuu vähintään kahdesti vuodessa jätehuoltoyhtiön edustajan kanssa käymään läpi nykytilanteen sekä tarvittavat muutokset. Seurakunta saa kuukausittain raportin jätehuoltoyhtiöltä täyttöasteesta, käyntien määrästä ynnä muista yksityiskohtaisista tiedoista jokaisessa toimipisteessä. Myös toimipisteiden työntekijät vastaavat jätemäärien seurannasta ja vaikuttavat tyhjennysväleihin. Syrjäisimmillä kylähautausmailla tyhjennys tapahtuu erillisestä tilauksesta, jolloin turhat käynnit vähenevät ja ajokilometreistä tulevia päästöjä rajoitetaan.

Hautatoimi on tehnyt paikallisten hautausalan toimijoiden sekä kukkakauppojen kanssa yhteisen sopimuksen kukkalaitteissa käytettävistä biohajoavista materiaaleista. Seurakunnan työntekijät lajittelevat kukkalaitteiden materiaalit, kun niitä poistetaan hautojen kunnostusten yhteydessä. Tulevalla kaudella kiinnitetään huomiota enemmän myös kynttilöiden kierrätykseen ja hautausmaiden vierailijoita opastetaan niiden oikeaoppiseen kierrätykseen. Vierailijoiden opastaminen on tulevalla kaudella yksi painopiste.

Seurakunnan kiertotalous on jo hyvässä tilanteessa. Ennen uusia hankintoja arvioidaan tuotteen korjausmahdollisuudet ja jos se on kannattavaa, ei tarvetta uusille hankinnoille ole. Seurakunnan omistamat autot ovat leasing-autoja, jotka menevät seuraavalle omistajalle niiden sopimuskauden päätyttyä. Seurakunnassa käytössä olevat tekniset laitteet kuten tietokoneet ovat leasing-sopimuksella ja saavat uuden kodin käyttöönsä täytyessä: uudelleen jakeluun muille yrityksille ja yksityisille kuluttajille.

Uusiokäyttöä tulee myös kuolinpesiltä saatavina lahjoituksina kerhoihin ja leireille askartelu- ja käsityömateriaaleja. Kaikki lahjoitetut tuotteet hyötykäytetään. Osa lahjoituksista menee ulkomaan apuun sekä diakoniatyöhön.

Seurakunnan jätevästää kehittää henkilöstölle tietoisuutta sekä kattavampaa tietoa jätteiden lajittelusta. Sisätiloihin tulee jokaiseen toimipisteeseen oma jätelajitteluohjeistus, jonka noudattamista veloitetaan myös tiloja vuokraavilta toimijoilta. Jäteasioista viestitään myös seurakunnan intranetissä. Kattavalla tiedottamisella ja ohjeistuksella vähennetään jätteiden määrää huomattavasti.

Rovaniemen seurakunnan hautausmailla on käytössä kompostoitavat käymälät, jotka ovat etenkin pienillä kylähautausmailla tärkeitä ja tuovat lisäarvoa vierailijoillekin. Käymälöitä ylläpidetään ja korjataan. IV hautausmaalla sekä Tavivaarassa on myös maatuvan puutarhajätteen kompostit, joihin tuodaan jätettä myös muilta hautausmailta.

5.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Jätteiden lajittelua jokaisella toimipisteellä parannetaan etenkin sisäkierrätyksessä.
- Kierrätyksestä annetaan henkilökunnalle selkeät ohjeet ja käydään läpi yhteisessä koulutuksessa, joka järjestetään jatkossa uusille työntekijöille perehdytyksen yhteydessä.
- Muita seurakunnan tiloja vuokraavia ohjeistetaan toimimaan yhteisen käytännön mukaisesti. Heitä varten laaditaan ohjeistus ja sopimus pohja, jolla toimintaan sitoudutaan.
- Seurataan tarkoin uusien jätejakeiden keräysmahdollisuuksia. Esimerkiksi lumpun keräys aloitetaan Rovaniemellä 2023.

Jätehuolto ja kiertotalous: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
seurakunnan ympäristömyönteisten hankintaohjeiden noudattaminen	hankintaohjeet tutuksi henkilöstölle esittelemällä ne yhteistoimintakokouksessa; hankintaohjeet seurakunnan Intraan Lähteeseen; työntekijöille opastusta hankintoja tehdessä.	2023, jatkuva	hankintavastaava, ympäristövastaava, uuden työntekijän perehdyttäjä	
henkilökunnan perehdytys jätelakiin, kaupungin jätehuoltomääräyksiin sekä jätteen lajitteluohjeisiin	Työntekijöille perehdytys Teamsissa, mahdollisesti kaupungin jäteneuvoja mukaan.	30.4. 2023 mennessä	jätevastaava	
Uusiokäyttöä pyritään edelleen kehittämään	Kerätään esimerkiksi askarteluun kelpavia materiaaleja tuotteita/tavaroita jätteeksi päätyneen sijaan ja pyritään miettimään uusia kerättäviä materiaaleja	vuosittain	ympäristötyöryhmä, kerho- ja leiritoiminta	
Kertakäyttötuotteiden käytön aktiivinen vähentäminen	Pyritään vuosittain vaihtamaan ainakin yksi kertakäyttötuote kestotuotteeseen tai vaihtamaan ainakin yhdessä jatkuvassa tilaisuudessa kertakäyttö tuotteiden käyttäminen kestotuotteiden käyttämiseen	vuosittain	työalojen ympäristövastaavat ja ympäristövastaava kaikki työntekijät	
Alkulajitteluastioiden hankinta	hankitaan keskitetysti alkulajitteluastiat kiinteistöistä kartoituksessa todetuille puuttuville jätelakeille	30.4.2023 mennessä	kiinteistötoimen ympäristövastaava	
kiinteistö- ja toimintokohtaiset jätteen lajitteluohjeet	päivitetään kiinteistö- ja toimintokohtaiset jätteen lajitteluohjeet lajitteluohjeet seurakunnan Intraan Lähteeseen.	jatkuva heti	ympäristövastaava, jätevastaava	

kiinteistökohtaiset jätteiden lajitteluohjeet ovat ajan tasalla	lajitteluohjeet päivitetään mahdollisten paikkakohtaisessa lajittelutarpeessa tai jätehuoltomääräyksistä johtuvien muutoksien myötä (esim. uudet lajiteltavat jätelajit)	jatkuva	kiinteistöstä vastaava työntekijä	
Tyhjennysvälejä ja jäteastiamääriä tarkennetaan tarvittaessa	Jäteastioiden täyttöasteita seurataan paikkakohtaisesti. Tarkennetaan tyhjennysvälit ja jäteastiamäärät jätehuoltoyrityksen kanssa.	jatkuva	kiinteistöstä ja/tai hautausmaasta vastaava henkilö sekä jätevastaava	
Hyötyjätteiden keräystä tehostetaan ja henkilökuntaa muistutetaan säännöllisesti jätteiden lajittelun tärkeydestä	Tiedottaminen	vuosittain jatkuva	ympäristövastaava, jätevastaava	
Jätekustannusten vähentäminen	Jätteiden synnyn ehkäisy ja tehokaslajittelu toimimaan; tiedottaminen	vuosittain jatkuva	ympäristövastaava, jätevastaava, kaikki työntekijät	
Jätehuoltosopimuksen kilpailutus	koko seurakunnan kiinteistöt kattavan jätehuoltosopimuksen kilpailuttaminen.	kolmen vuoden välein	hautaus-toimen-päällikkö ja kiinteistö-päällikkö	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

6. RUOKA JA KEITTIÖT

Rovaniemen seurakunnalla on useita keittiötiloja toimipisteissä kuten kappeleilla, seurakuntakodilla, seurakuntakeskuksella sekä Norvajärven leirikeskuksessa. Kaikkia keittiöitä käytetään ympärivuotisesti, mutta suurin käyttöaste on seurakuntakodilla, seurakuntakeskuksessa sekä Norvajärven leirikeskuksessa. Seurakuntakeskuksen keittiöstä vastaa ulkopuolinen toimija, Compass Groupin henkilöstöravintolapalvelu Amica. Muut keittiöt ovat seurakunnan omassa hallinnassa.

Seurakuntakeskuksessa toimiva Ruustinna-henkilöstöravintola toimii vahvasti ketjun mukaisin periaattein. Suuren ketjun etuna on, että toiminta on erittäin ympäristötietoista ja vaalii näitä periaatteita kaikissa toimipisteissä. Palveluntarjoajan verkkosivuilla kerrotaan vastuullisuuden olevan yksi ravintolatoiminnan perusteista ja sitoutumisesta YK:n kestävän kehityksen periaatteisiin. Ruustinna-Amicassa työskentelevät henkilöt saavat jatkuvaa koulutusta vastuullisten valintojen tekemiseen. Henkilöstöravintola tarjoaa päivittäin kasvisvaihtoehdon ja ruokalistoilla on säännöllisesti kasvisruokapäiviä. Kasvisruoan kysyntä on kasvanut ja tarpeisiin sekä vaatimuksiin on vastattu. Ruustinnassa on tarjolla päivittäin monipuolinen ravitsemussuositusten mukainen valikoima. Ruustinna toimii myös tilausravintolana seurakunnan kokouksissa ja tapahtumissa. Kokousten tarjoilut tilataan ennakoon ja kasvisvaihtoehto on mukana. Seurakunta tilaa myös suurempiin kirkonmäellä järjestettäviin tapahtumiin tarjoilut Ruustinna-Amicasta.

Rovaniemen seurakunta ostaa tuotteensa paikallisesta Kespro-tukusta, jossa on laaja valikoima kotimaisia ja mahdollisuuksien mukaan paikallisia tuotteita. Kesko Oyj toimii yhtiönä hiilineutraalisuuden sekä kestävän kehityksen puolesta ja siten tarjoaa laadukkaan kumppanuuden. Seurakuntamestarit käyttävät myös läheisiä päivittäistavara-kauppoja pienissä hankinnoissa ja säästävät ajokilometrejä kaukaisista kohteista tukkuun, joka sijaitsee Rovaniemen keskustassa. Suurin kuluttaja on Norvajärven leirikeskus, jonka käyttöaste kasvaa etenkin kesäisin rippileirien ja muiden tapahtumien johdosta. Rippileireille tulee Vihreät riparit -konsepti, jota noudatetaan myös ruokailuissa. Omilla eväillä järjestettäviä kerhoja ja retkiä varten laaditaan suositus eväiden määrästä, jotta hävikkiä ei synny. Hävikkiruokaa ehkäistään tarkalla suunnittelulla ja osallistujamäärän selvittämällä ennakoon. Keittiöhenkilöstö ei ole saanut säännöllistä koulutusta ympäristöstävällisistä valinnoista. Tätä korostetaan tulevilla

diplomikaudella: jokaisella työalalla ja tiimillä on vastuu kouluttaa omaa henkilöstöä, jotka tekevät raaka-aine hankintoja. Laaditaan yhteiset hankintaohjeet, mitä ostetaan ja mitä ylijäämälle tehdään. Seurakunta julkaisee yleisen ohjeistuksen, josta jokainen työala ja tiimi soveltaa toimintaansa sopivan version.

Reilun kaupan merkitys seurakunnassa ei ole saavuttanut täyttä tietoisuutta. Aiemmin on yritetty vaihtaa Reilun kaupan kahviin, mutta kokeilun saatua paljon kielteistä palautetta kahvilaatu vaihdettiin takaisin vanhaan. Hävikin vähentäminen on siksi tärkeämpi toimenpide ja tilaisuuksissa on tarjolla Reilun kaupan teevalikoima. Reilun kaupan toiminnasta on uutisoitu medioissa kielteisesti, joten sen toiminnan eettisyys on kyseenalaistettu: on esitetty ikäviä näkökulmia, jotka loukkaavat osittain tuottajien ihmisoikeuksia. Syytöksiin ei ole tullut selkeitä ja läpinäkyviä vastauksia eikä perusteluja. Läpinäkymättömyyden vuoksi on päätetty olla toistaiseksi liittymättä Reilun kaupan seurakuntiin. Ajatusta ei hylätä täysin, vaan tilanteen kehittymistä seurataan.

Keittiöt huolehtivat pitkälti omista ympäristöviestinnästään ruokalistojen avulla. Päivittäin tai viikoittain ilmestyvät ruokalistat kertovat, milloin käytössä on kauden kasviksia tai paikallisesti tuotettua lihaa. Kaikissa keittiöissä otetaan huomioon vastuulliset valinnat ja kustannustehokkuus. Jos on mahdollisuus, valitaan ympäristöystävällisiä raaka-aineita. Rovaniemen pohjoinen sijainti kaukana viljelys- ja karjanhoitoalueista tekee lähiruoan valitsemisen haastavaksi. Lähialueilla ei ole tarpeeksi isoja tuottajia, jotka kykenisivät toimittamaan ympärivuotisesti tarpeeksi suuria määriä. Siksi kotimaisuus on tärkeässä asemassa, sillä se on saavutettavissa sekä kustannusten puolesta mahdollista.

6.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Siirrytään yhä enemmän kasviskokoustarjoiluihin.
- Luodaan hankintaohjeistus seurakunnan keittiöille / kerhoille ja korostetaan ympäristövastuullisuutta. Jokainen työala ja tiimi luo omaan toimintaan sopivan ohjeistuksen.
- Koulutus keittiöhenkilökunnalle ympäristöystävällisiin valintoihin.
- Ruokahuollon ympäristövaikutusten selvittäminen ja päivitys.
- Seurataan Reilun kaupan seurakuntiin liittymismahdollisuutta.
- Yleisesti valmistetaan kaikille sopivaa ravintoa kasvissyöjät huomioiden, jos vain yksi ruokalaji voidaan valmistaa.

Ruoka ja keittiöt: tavoitteet ajalle 2023-2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
tarjoilujen muuttaminen kasvispohjaisiksi	pyritään siirtymään yhä enemmän kasvispohjaisiin kokoustarjoiluihin; tarjoiluja valmistavan henkilökunnan koulutus ympäristöystävällisiin valintoihin	2023-2027	Tarjoilun tilaaja ja tarjoilujen valmistaja	
jokaisella työalalla on ympäristövastuulliset hankintaohjeet omiin toimintoihinsa	jokainen työala luo omiin toimintoihin sopivan hankintaohjeen esim. kerhoon. Ohjeessa tulee korostaa ympäristövastuuta ja sen moninaisia osapuolia	vuonna 2023	työalojen vastaavat	
ruokahävikin vähentäminen	osallistujamäärän ennakointi esim. ilmoittautumisten kautta; valmistaa kaikille sopiva ruoka, kasvissyöjät huomioiden, jos vain yksi ruokalaji on mahdollista valmistaa	jatkuva	tarjoilujen valmistajat	
ruokahuollon ympäristövaikutusten arviointi	Ruokahuollon ympäristövaikutusten selvittäminen	2023	tarjoilujen valmistajat	
seurataan Reilun kaupan seurakuntiin liittymismahdollisuutta		jatkuva	ympäristövastaava	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

7. ENERGIA, KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖNHOIDO

Rovaniemen seurakunnan rakentamisessa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiä. Kirkollisten rakennusten rakentamisessa, käytössä, korjaamisessa tai luovuttamisessa noudatetaan lisäksi kirkkolakia. Lisäksi pyydetään tarvittavia lausuntoja kuten museovirastolta, vammaisneuvostolta, työterveyshuolloilta, työsuojelupiiriltä ja kirkkohallitukselta. Maankäytön suunnittelussa ja kiinteistön pidossa noudatetaan myös muuta lainsäädäntöä kuten metsä-, vesi-, terveydenhuolto-, ympäristön-, luonnon- ja rakennussuojelulakia. Rakentaminen ja rakennusten käyttö kuluttaa runsaasti sekä luonnonvaroja että energiaa. Siksi rakennus- ja korjaushankkeissa pyritään aina parantamaan kiinteistöjen energiatehokkuutta.

Vanhjoja rakennuksia peruskorjataan PT-suunnitelman mukaisesti (LIITE 16). Ensisijaisesti tilojen käyttöä nostetaan mahdollisuuksien mukaan. Toissijaisesti vuokrataan uusia toimitiloja ja vasta kolmantena vaihtoehtona pidetään uudisrakentamista. Mahdollisissa uusissa rakennushankkeissa pyritään energiatehokkaihin rakentamisratkaisuihin.

Seurakunnan rakentamisen tavoitteena on rakennusten pitkä käyttöikä (elinkaari), mikä varmistetaan käyttämällä erittäin kestäviä materiaaleja kuten ruostumatonta terästä, kuparia, luonnonkiviä, tiiltä ja kestävää betonia. Myös sisustukseen valitaan kestäviä materiaaleja ja esimerkiksi puuparkettilattioiden lakkauksista on luovuttu ja siirrytty vahakäsittelyyn, jonka elinkaari on huomattavasti pidempi. Seurakunta vaatii rakennussuunnittelukonsulttien täyttävän voimassa olevat rakennusmääräykset ja huomioivan rakennusten elinkaarivaatimukset. Suunnitelmissa otetaan huomioon energiaa säästävät toimenpiteet, kuten lämmöneristys, sähköjärjestelmien energian säästö (pitkäkestoiset vähän kuluttavat valaisimet), lämmön talteenoton hyötykäyttö (LTO-järjestelmät), talotekniikkajärjestelmien käytössä optimoitava rakennusautomaatio, reaaliaikaisesti seurattavat kiinteistöhälytysjärjestelmät kiinteistöjen tapahtumien ja mahdollisten ongelmatilanteiden seurantaan, jolloin nopeasti saadaan korjaustoimenpiteet tehtyä eivätkä vauriot pääse kasvamaan.

Jokaiseen rakennusurakkaan laaditaan urakkaohjelma, jossa luetellaan tilaajan ja urakoitsijan velvoitteet (esimerkiksi työturvallisuus ja mahdollisten vaarallisten jätteiden käsittely muiden muassa asbestitöissä). Seurakunta toimii rakennuttajana ja varmistaa siten, että voi jatkuvasti valvoa urakkaa sekä pääsee aina halutessaan työmaalle tarkastamaan urakan etenemisen. Urakkaohjelmassa on ympäristöasioille oma luku, jossa vaaditaan urakoitsijaa minimoimaan työmaan haitalliset ympäristövaikutukset. Pääurakoitsijan on laadittava työmaata koskeva suunnitelma, jossa esitetään toimenpiteet tilaajan ympäristöä koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Pääurakoitsija vastaa purku- ja raivausjätteiden kuljetuksista ja maksuista. Seurakunta velvoittaa urakoitsijaa toimimaan Rovaniemen kaupungin jätehuoltomääräysten mukaan.

Rovaniemen seurakunnan kiinteistöistä tehdään kiinteistöselvitys vuonna 2025. Kiinteistöselvitys antaa perusteet muun muassa korjausrakentamisen tarpeille. Tarvittaessa myös luovutaan tarpeettomista tiloista ja kiinteistöistä.

Ympäristökatselmuksessa todettiin, että energiakatselmus on vanhentunut ja sen uusiminen toteutetaan 2026 loppuun mennessä. Kuntotarkastuksia kiinteistöihin on tehty viime vuosina ja perusparannuksia on jo toteutettu ja toteutetaan vuosien 2023–2025 aikana.

Ympäristödiplomin katselmusten aikana kävimme kiinteistöjen ympäristövastaavan kanssa läpi eri toimipisteiden puhdistusaineet ja teimme niistä listauksen. Myös yhteistyökumppanimme SOL toimitti listauksen käyttämistään puhdistusaineista sekä niiden ympäristömerkinnöistä.

7.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Tulevaisuuden puhdistusainehankinnoissa pääkriteerinä on ympäristöystävällisyys.
- Puhdistusainehankinnat keskitetään siten, että jokaisessa toimipisteessä on samat puhdistusaineet. Tällöin puhdistusaineet ovat ympäristöystävällisiä ja turvallisia niin käyttäjille kuin tiloissa oleskeleville.
- Hankintojen keskittämisen yhteydessä parannetaan kustannustehokkuutta. Luovutaan erillisostoista toimipistekohtaisesti, ellei tila vaadi erityisiä puhdistusaineita (esimerkiksi seurakuntakeskuksen ja -kodin lattiapinnat).
- Kartoitetaan puhtaanapidosta vastaavilta työntekijöiltä tarpeita sekä SOL-yritystä, jolla on kirkonmäen alueella kohteita hoidettavanaan.
- Perusparannusten yhteydessä siirrytään pois öljylämmityksestä mahdollisuuksien mukaan.
- Toteutetaan energiakatselmus vuoden 2025 loppuun mennessä.
- Kartoitetaan energiankulutuksen seuraamismenetelmiä ja vähennetään kulutusta. Toteutussuunnitelman valmistumiselle on takaraja 2025 vuoden loppuun mennessä.
- Kehotetaan kiinteistöjen ja rakennusten ylläpidosta vastaavia henkilöitä etsimään tietoa ympäristöystävällisistä vaihtoehtoista ja kartoittamaan uusia keinoja. Arvioidaan niiden yhteensopivuus ja käyttömahdollisuus arktisissa olosuhteissa tavoitteen toteutumiseksi jatkuvasti osana työtehtäviä.
- Tiedostetaan rakentamisen ja kiinteistöjen ylläpitoon liittyvien ohjeiden jatkuva kehittyminen valtiollisesti ja globaalisti. Työstä vastaavien ja työtehtäviä toteuttavien henkilöiden pitää saada mahdollisuuksia kehittää itseään ja työtehtäviään.

Energia, kiinteistöt ja kiinteistöhoito: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
ympäristöystävälliset ja turvalliset puhdistusaineet ja menetelmät;	puhdistusainehankinnoissa yhtenä pääkriteerinä on ympäristöystävällisyys	jatkuva	hankintojen tekijä	
puhdistusainehävikiön vähentäminen	puhdistusainehankintojen yhdenmukaistaminen kaikkiin toimipisteisiin, ellei tilan materiaali vaadi tiettyä puhdistusainetta	jatkuva	kiinteistötoimen ympäristövastaava, hankintojen tekijä	
luovutaan öljylämmityksestä	perusparannusten yhteydessä siirrytään pois öljylämmityksestä mahdollisuuksien mukaan		huoltoinsinööri ja kiinteistöpäällikkö	
Energiakatselmus	toteutetaan energiakatselmus	vuoden 2026 loppuun mennessä	kiinteistöpäällikkö, hallintojohtaja, energiavastaava	
vähennetään aktiivisesti ja systemaattisesti energiankulutusta	tehostetaan energiankulutuksen seuranta ja tehdään toimenpiteitä energian kulutuksen vähentämiseksi	vuoden 2025 loppuun mennessä	kiinteistöpäällikkö	
rakentamista ja kiinteistöjen ylläpidosta vastaavien sekä työtä toteuttavien työntekijöiden tietojen ylläpito	rakentaminen ja kiinteistöjen ylläpitoon liittyvät ohjeet kehittyvät valtiollisella sekä globaalilla tasolla jatkuvasti, työntekijöiden kouluttaminen ja oman tehtävän kehittäminen	jatkuva	kiinteistöpäällikkö, kiinteistöjen ympäristötyöryhmän jäsen	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

8. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Hautausmaiden toimintaa säädellään esimerkiksi hautaustoimi-, kirkko- ja terveydenhuoltolaissa sekä -asetuksissa. Lisäksi hautausmailla rakentamisessa otetaan huomioon maankäytön- ja rakennuslain säädöksiä sekä tarvitaan usein myös rakennus-, toimenpide- tai maisematyölupia tai eri viranomaistahojen lausuntoja. Hautausmaiden ja viheralueiden hoidolla on suoria ympäristövaikutuksia, jotka on selvitetty Rovaniemen seurakunnan hautausmaiden ympäristökatselmuksien yhteydessä. Rovaniemen seurakunnalla on 14 hautausmaata ja kauimmainen sijaitsee 80 kilometrin päässä keskikaupungista. Hautauskäytössä niistä on 12.

Kaikilla hautausmailla on käytössä hoito- ja työohjekansiot, joissa huomioidaan ympäristönäkökohdat, kuten viheralueiden hoitoluokitukset sekä kasvinsuojeluaineiden käyttö. Hoito- ja työohjekansioita päivitetään tarvittaessa esimerkiksi, kun hautausmaalta on otettu viljavuusanalyysit. Hautausmaille on määritelty hoitoluokat.

Kaikille työkoneille (traktoreista ruohonleikkureihin) on tehty seurantavihkot, joihin kirjataan käyttötunnit. Tietojen perusteella voidaan koneet huoltaa aina oikeaan aikaan käyttötuntien mukaan (määräaikaishuollot). Hautausmaiden kesä- ja kausityöntekijöille pidetään koneiden käyttökoulutus työhön perehdytyksen yhteydessä.

Perennahoito on vaihtoehtona kesäkukkahoidolle. Perennain määrä nousee vuosittain ja markkinointia tehostetaan entisestään. Perennahoitoihin käytettävien pikkusydämen taimien omatuotanto on aloitettu Tavivaaran hautausmaan taimistolla. Hautausmaita hoidetaan mahdollisimman luonnonmukaisin hoitomenetelmin, jotta ne säilyvät mahdollisimman monimuotoisina alueina. Hautausmailla on kevyen hoidon alueita sekä metsäalushauta-alueita. Seurakunnan hautausmaille ja viheralueille istutettavat puut, pensaat ja perennat ovat kotimaisia. Seurakunnalla on puistometsäsuunnitelma ja se tullaan päivittämään vuonna 2025.

Kasvinsuojeluaineita käytetään mahdollisimman vähän (lähinnä begoniahärmän torjuntaan) ja rikkakasvit hävitetään pääasiallisesti mekaanisesti kuten kitkemällä tai lanaamalla. Kasvinsuojeluaineet säilytetään lukituissa tiloissa ja samassa varastossa säilytetään käyttöturvallisuustiedotteita. Lannoitus perustuu viljavuusanalyysien tuloksiin.

Automaattista kastelua käytetään ainoastaan laajoilla alueilla Tavivaaran hautausmaalla, jossa sen käyttö on perusteltua. Nurmialueilla kastelu suoritetaan kastelukannulla tai sadettimilla vain vasta kylvetyillä nurmetuksilla. Kesäkukat kastellaan kastelukannuilla. Kuivilla ja puiden juuristoalueilla käytetään kastelualtaita kukkapesissä. Kukkapesien multapinta pidetään muutaman sentin alempana ympäröivää pintaa, jotta kasteluvesi pysyy kukkapesässä. Kasteluvettä otetaan Tavivaaran hautausmaalla Mäntylammesta, josta se saadaan omalla paineella kuljetettua hautausmaalle, koska lampi on maastossa ylempänä kuin hautausmaa. Leipeen ja Paloniemen hautausmailla kasteluvesi otetaan pumpulla joesta.

8.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- I, II ja III hautausmaista infokyltit kuuluisimmista muistomerkeistä ja hautausmaiden historiasta. Viestintätiimi tekee kyltit ja ne viedään hautausmaille vuoden 2022 aikana.
- Sadeveden käyttöä voisi tehostaa mahdollisuuksien mukaan. Kappeliin sadevesijärjestelmiä tarkastellaan tilanteen mukaan soveltuvaksi ne sadeveden keräämiseen. Osalla hautausmaista käytetään jo nyt jokivettä kasteluun, jolloin sadeveden käyttö ei ole perusteltua vesijohtoveden käytön vähentämiseksi. Myös Tavivaarassa hautausmaan käyttövesi tulee luonnonlammesta. Vuoden 2022 aikana suunnitellaan IV hautausmaan uutta huoltorakennusta, joka rakennetaan lähivuosina. Sadeveden kerääminen kasteluun otetaan esiin suunnitteluvaiheessa, koska IV hautausmaan kasteluvesi on vesijohtovettä. Suunnittelussa on mukana IV hautausmaan työntekijöitä, jotka vievät asian eteenpäin vuonna 2022.
- Linnunpönttöjen / lepakonpönttöjen lisääminen. Linnunpönttöjen tilanne on hyvä hautausmailla, sillä Ismo Kreivi on vastannut linnunpönttöjen rakentamisesta ja asentamisesta sekä hoitaa asiaa jatkossakin. Viirin ja Auttin hautausmailla ei ole vielä pönttöjä, joten niille voi asentaa linnunpönttöjä tulevina vuosina (n. 10 kpl). Lintulajikohtaisista pöntöistä voi lisätä tervapääskyn, harmaasiepon ja pöllöjen pönttöjä tapauskohtaisesti. Lepakonpönttöjä ei ole vielä, joten niitä asennetaan myös muutama. Kohteeksi sovittiin Tavivaaran hautausmaa, koska siellä on lepakoita. Pönttöjen rakennus ja asennus aloitetaan vuonna 2022 ja niitä asennetaan vuosittain vuoteen 2027.
- Hautausmaan työntekijöiden ympäristöperehdytystä tehostetaan. Kierrätyksestä laaditaan yhtenäiset ohjeet hautausmaille ja ne hyväksytetään hautausmaiden työntekijöillä 2022. Ohjeet laitetaan esiin hautausmaiden taukutiloihin. Myös kulttuurihistorian otetaan huomioon perehdytyksessä paremmin ja uusille työntekijöille kerrotaan hautausmaan merkittävimmät muistomerkit ja historiaa. Jokaisen hautausmaan kesätyöntekijöiden johtaja perehdyttää omat työntekijänsä ja toiminta aloitetaan vuonna 2022.
- Haudanhoitorahaston kynttiläpalvelun karsiminen. Pyhäinpäiväkynttilästä luovutaan vuodesta 2023 lähtien. Käytännössä ei myydä uusiin sopimuksiin enää uusia kynttilöitä 2023 alkaen.

- Hautausmaan hoitosuunnitelman päivitys on käynnissä ja se valmistuu vuoden 2023 aikana.
- Kestävien ja perinteisten perennojen lisääminen hautausmailla kesäkukkien sijaan. Harkitaan kiinteiden perennapenkkiä tai pensasistutusten perustamista kukkalaatikoiden sijasta esim. kappelien edustalle. Osalla kappeleista kukkalaatikot eivät ole tarpeellisia ollenkaan. Ehdotetaan Meltauksen kappelin kukkalaatikon poistamista. Kaikki harkitsevat tätä kappeleilla ja hautausmailla kesäkaudella 2022 ja mahdolliset toimenpiteet toteutetaan 2023 aikana, mikä otetaan huomioon aina edeltävänä vuonna tehtävissä kukkatilauksissa.
- Viirinkankaan IV hautausmaalla on tällä hetkellä hautausmaan reunassa koottuna muistomerkkejä, jotka edustavat eri aikakausia. Suunnitteilla on tehdä alueesta selkeämpi "museomuistomerkkialue", jossa olisi esillä eri aikakausille tyypillisiä muistomerkkejä ja tietoa niistä sekä näytepenkit perinteisistä perennoista vuonna 2024.
- Eläin- ja kasvilajien kartoitus Tavivaaran hautausmaalla: lintulajeista tehdään vuonna 2025 kartoitus, jonka tekee Lapin lintutieteellisessä yhdistyksessä toimiva Ismo Kreivi.
- Sienilajien kartoitus Tavivaaran alueella alkaen vuonna 2022, vastuuhenkilönä toimii Joonas Saraste yhteistyössä Lapin sieniseuran kanssa.

Hautausmaat ja viheralueet: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
Kulttuurihistorian korostaminen	I, II ja III hautausmaista infokyltit kuuluisimmista muistomerkeistä ja hautausmaiden historiasta.	2023	viestintä	
Vesijohtoveden käytön vähentäminen kasvien kasteluun	tutkitaan mahdollisuuksia kerätä sadevettä kasvien kasteluun	2023	työalan ympäristövastaava ja hautausmaan työntekijät	
Linnunpönttöjen / lepakonpönttöjen lisääminen.	Viirin ja Auttin hautausmaille linnunpönttöjä tulevina vuosina (n. 10 kpl). Muilla hautausmailla on. Lepakon pönttöjä ei ole vielä ollenkaan, joten niitä asennetaan Tavivaaran hautausmaalle.	2022-2027	Ismo Kreivi	
Hautausmaan työntekijöiden perehdytystä tehostetaan ympäristöasioiden suhteen.	Täydennetään hoito- ja työhjekansiota kaikille hautausmaille yhtenäisillä kierrätysohjeilla perehdytyksessä huomioidaan paremmin myös kulttuurihistorian näkökulma, uusille työntekijöille kerrotaan kyseisen hautausmaan merkittävimmät muistomerkit ja hautausmaan historiaa	2023	työalan ympäristövastaava työntekijöiden perehdyttäjä toimipisteittäin	
Haudanhoitorahaston kynttiläpalvelun karsiminen.	Pyhäinpäiväkynttilästä luovutaan vuodesta 2023 lähtien. Käytännössä ei myydä uusia sopimuksiin enää uusia kynttilöitä vuoden 2023 lähtien	2022	päätetty jo hauta- ja kiinteistötoimen johtokunnassa	
Hautausmaan hoitosuunnitelman päivitys	laadinnassa	vuoden 2023 aikana	hautaustoimen päällikkö	
vähennetään yksivuotisten kasvien käyttöä harkitaan kiinteiden perennapenkkiä tai pensasistutusten	lisätään kestäviä ja perinteisiä perennoja kesäkukkien sijaan Meltauksen kappelissa kukkalaatikko poistetaan	vuosien 2023-2025 aikana	hautaustoimen päällikkö, hautausmaiden vastuuhenkilöt sekä puutarhurit	

perustamista kukkalaatikoiden sijasta				
IV hautausmaalla on tällä hetkellä hautausmaan reunassa koottuna muistomerkkejä, jotka edustavat eri aikakausia.	Suunnitteilla on tehdä tästä alueesta selkeämpi ns. museomuistomerkkialue, jossa olisi eri aikakausille tyypillisiä muistomerkkejä näytillä ja mahdollisesti tietoa niistä. Samaan yhteyteen voisi koostaa myös näytepenkit perinteisistä perennoista	2024 aikana	Kaisu-Leena Jantunen, puistopuutarhuri	
Eläin- ja kasvilajien kartoitus.	Tavivaaran lintulajeista tehdään kartoitus	vuonna 2025	Ismo Kreivi	
Sienilajien kartoitus Tavivaaran alueella.	Kartoitetaan monimuotoisuutta.	alkaen vuonna 2023	Joona Saraste yhteistyössä Lapin sieniseuran kanssa	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

9. METSÄT JA MUUT LUONTOALUEET

Rovaniemen seurakunta omistaa lähes 3000 hehtaaria metsiä, joista osan on talousmetsiä ja osa suojeltuja metsäalueita, joita hyödynnetään myös virkistyskäyttöön. Talousmetsien tuottavuus on suuri osa seurakunnan vuosittaisista budjetteista. Seurakunnan metsäsuunnitelman on laatinut Otso vuosille 2020–2025. Suunnitelma päivitetään vuoden 2026 aikana. Seurakunnan metsillä on kansainvälinen PEFC- sertifikaatti, joka tarkoittaa, että metsätalous on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä. (LIITE 20).

Arvokkaat metsäkohteet on kartoitettu ja Rovaniemen seurakunta suojeli yhdessä ELY-keskuksen kanssa vuonna 2022 yhteensä 131ha metsää, joka nimettiin Illinvuopajaksi. Illinvuopajan suojelualueella on kosteikkoja, jotka olivat yksi avainasia kohdetta kartoitettaessa. Alueella on myös lahopuita, joissa kasvaa mm. erityistä sienistöä alueella vierailleen Lapin sieniseuran kasvustokartoituksen mukaan.

Seurakunnan työntekijät kartoittavat uusia kohteita suojeltavaksi vuoden 2026 aikana. Kartoitetaan myös mahdollisia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa voi toteuttaa laajempaa metsiensuojelua. Selvitetään Norvajärven luontopolun varrella olevan WWF:n luontokohteen nykytilaa ja sen lisäsuojelutarvetta. Alue on tärkeä leirikeskuksesta järjestettävillä tapahtumilla, sillä vierailijat pääsevät siellä nauttimaan luonnon läheisyydestä. Seurakunta on rakentanut luontopolkuja Norvajärven alueelle ja kehittää niitä tulevien vuosien aikana yhteistyössä seurakuntalaisten kanssa.

Norvajärven leirikeskukseen ympäristössä on jo ekosysteemipalveluja ja lisäksi käytössä on Somosen metsäkirkko, joka on avoin vierailijoille. Kirkko sijaitsee metsän rauhassa, mutta on helposti saavutettavissa. Metsäkirkolla järjestetään myös messuja, leirikirkkoja, virsi-iltamia sekä muita kirkollisia tapahtumia.

Metsähakkuissa ja metsähoidon suunnittelussa huomioidaan lintujen pesimäajat, havaitut pesäpuut ja muut suuret puut, esimerkiksi maisemapuut. Hakkuita ei tehdä pesimäaikaan. Liitoravien ja suurten petolintujen esiintymistä seurataan sekä luontoarvoiltaan ja lajistoltaan tärkeät kohteet jätetään metsänkäsittelytoimien ulkopuolelle. Suolampien ja arvokkaiden luontokohteiden lähiympäristö rajataan hakkuupalstojen ulkopuolelle. Metsälakia ja luonnonsuojelulakia noudatetaan suunniteltaessa metsänhoitotoimenpiteitä.

Rovaniemen seurakunta ei omista lainkaan viljelysmaata. Pohjoinen sijainti ei ole otollinen viljelylle lyhyen kasvukauden vuoksi ja siksi keittiöiden on haastava käyttää paikallisia tuotteita.

Viime vuosien aikana on kiinnitetty huomiota vesistöjen tilaan. Norvajärven leirikeskuksen rantasauna on poistettu käytöstä, etteivät jätevedet valu Norvajärveen. Erillisen imeytyskentän luominen ja rakennusten perusparannukset eivät ole ajankohtaisia, sillä käyttöaste on kokonaisuudessaan liian alhainen, eikä tila ole päivittäisten toimintojen ylläpitämiseksi tärkeä.

Lajien suojelu ja tarkkailu on ollut osa seurakunnan työntekijöiden arkityötä epävirallisesti jo vuosia. Etenkin hautausmailla työskentelevillä on mahdollisuus tarkkailla luontoa ja sen eläinkuntaa. Tavivaaran hautausmaa on erityisen kehittynyt tässä. Yhteistyö Lapin sieniseurassa parantaa tilastointia. Seurakunnan ympäristövastaava on aktiivinen toimija sieniseurassa. Viestimme seurakuntalaisille, että olemme kiinnostuneita suojelemaan lajeja ja kuulemme myös heidän havaintojaan seurakunnan metsistä.

Seurakunta toimii ympäristöasioissa esimerkkinä seurakuntalaisille sekä muille Lapin alueen seurakunnille. Viestinnän, kerhojen, päivätoiminnan ynnä muiden toimintojen avulla koulutetaan seurakuntalaisia esimerkiksi lajien suojeluun liittyvissä asioissa. Tätä varten on kirjattu ohjeita kasvatussuunnitelmaan sekä jokaiselle työalalle ja tiimille on esitetty pyyntö ideoida mahdollisia keinoja, joita he voisivat käyttää kouluttaakseen ja tiedottaakseen muita. Esimerkin näyttäminen on tärkeää, jotta asioita voidaan viedä eteenpäin luotettavasti ja tehokkaasti.

Seurakunta omistaa suuria metsäalueita, joiden yhteinen hiilinielu on suuri. Kirkon edustajalta vastaanotettu raportti ostoihin perustuvasta hiilijalanjäljestä (LIITE 22). Ympäristövastaavan yksi päätehtävistä tällä diplomikaudella on laskea hiilivarasto sekä hiilinielu, jota varten hän saa konsultaatioapua ulkopuolisilta toimijoilta.

9.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Seurakunta laskee alueensa hiilinielut ja -varastot vuoden 2024 aikana ennen uutta metsäsuunnitelmaa. Laskentakaaviota tullaan ylläpitämään säännöllisesti.
- Kartoitetaan kuinka hiilinieluja sekä -varastoja voi kasvattaa entisestään ja päivitetään laskelmia säännöllisesti.
- Koulutetaan henkilöstöä työyhteisöpäivien sekä yhteistoimintakokousten yhteydessä.
- Huomioidaan metsät ja muut luontoalueet myös ympäristökasvatuksessa.
- Lisätään sisäistä sekä ulkoista viestintää liittyen metsiin ja luontoon.
- Lisätään työalojen sekä paikallisten järjestöjen välistä yhteistyötä luonnonsuojelun ja kartoittamisen parantamiseksi.
- Tiedostetaan taloudellinen riippuvuutemme talousmetsistä ja pyritään etsimään keinoja sen vähentämiseksi.

Metsät ja muut luontoalueet: tavoitteet ajalle 2023–2027

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuhenkilöt	Tavoitteen toteutumisen
Seurakunta tarkastaa alueensa hiilinielut ja -varastot, ennen uutta metsäsuunnitelmaa.	Perustuen olemassa olevaan taulukkoon, luodaan kohdennettu laskentataulukko, jolla seurata tilannetta sekä kehitystä.	2024	Metsävastaava, hautaustoimen päällikkö	
Kartoitetaan kuinka hiilinieluja sekä -varastoja voisi kasvattaa entisestään ja päivitetään laskelmia säännöllisesti	Ympäristötyöryhmä selvittää eri mahdollisuudet toteuttaa seurantaa	jatkuva	Ympäristövastaava, ympäristö työryhmä, metsävastaava	
Koulutetaan henkilökuntaa työyhteisöpäivien sekä yhteistoimintakokousten yhteydessä	Ympäristötyöryhmä luo tietoisuutta yhdessä viestinnän kanssa	jatkuva	ympäristötyöryhmä, viestintä	
Huomioidaan metsät ja muut luontoalueet myös ympäristökasvatuksessa	Partio-, lapsi-,nuoriso sekä diakoniatyö huomioivat ympäristökasvatussuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet päivittäistoimintasuunnittelussa.	jatkuva	työalojen johtavat viranhaltijat	
Lisätään sisäistä sekä ulkoista viestintää liittyen metsiin ja luontoon	Viestintä huomioi ympäristöasiat tekemänsä suunnitelman mukaisesti.	jatkuva	viestintä	
Lisätään työalojen sekä paikallisten järjestöjen välistä yhteistyötä luonnonsuojelun ja kartoittamisen parantamiseksi	Kartoitetaan seurakunnan arvojen mukaisia yhteystyökumppaneita, joiden kanssa yhteistyössä voimme kehittää alueen toimintaa kokonaisvaltaisesti.	2023-2026	Ympäristövastaava	
Tiedostetaan taloudellinen riippuvuutemme talousmetsistä ja pyritään etsimään keinoja sen vähentämiseksi	Kartoitetaan uusia tulonlähteitä ja keinoja päästäksemme eroon taloudellisesta riippuvuudesta	jatkuva	Hallintojohtaja, luottamuselimet	

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

10. LIIKENNE

Rovaniemen seurakunnan sijainti Lapissa, jossa välimatkat eri kylien ja toimipisteiden välillä ovat pitkiä tuo haasteita liikkumiseen vaihtoehtoisin kulkuvälinein. Julkinen liikenne kaupunkialueen ulkopuolella on hyvin vähäistä tai täysin olematonta. Kaupunkia ympäröivistä kylistä asukkaat ovat muuttaneet kasvukeskuksiin, eikä julkisen liikenteen kysyntää ole tarpeeksi. Lapissa omien ajoneuvojen käyttöaste on korkea, mikä vähentää kysyntää ympäröivillä alueilla entisestään.

Rovaniemen kaupunki on perustanut kylien kehittämissäätiön, joka pyrkii lisäämään pienten paikkojen elinvoimaisuutta. Covid-19-pandemian aikana tapahtunut muuttovoitto pienten kylien alueilla on lisännyt jonkin verran seurakuntalaisten intoa jatkaa kylien toiminnan ja kyläläisten hyvinvoinnin ylläpitämistä.

Rovaniemen seurakunnalla on 1 ajoneuvo käytössä huoltohenkilöille ja 1 seurakuntakeskuksen vahtimestarille. Huoltohenkilöille oma auto on välttämätön kulkuneuvo, sillä he vastaavat useista toimipisteistä, kappeleista sekä muista seurakunnan käytössä olevista tiloista. Etäisyyksien ollessa pitkiä ja kuljetettavien työvälineiden vuoksi ei ole realistista, että he käyttäisivät julkista liikennettä. Vahtimestari hoitaa juoksevat asiat yhteisin tilauksin ja pyrkii työtehtäviensä priorisoinnilla vähentämään kulkuneuvon käyttötarpeen. Vahtimestaria on ohjeistettu suunnittelemaan matkat siten, että hän voi hoitaa useita tapauksia samalla.

Seurakunta on tietoinen kaupungin puutteellisesta joukkoliikenteestä. Koska Rovaniemi on matkailualan varassa elävä kaupunki, julkisen liikenteen kehitykseen on kiinnitetty enemmän huomiota, sillä myös ulkomaiset matkailijat ovat ympäristötietoisia ja haluavat välttää takseja. Opiskelijat ovat toinen suuri ryhmä, jotka vaativat julkisen liikenteen toiminnan kehitystä. Kouluvuoden aikana arkisin on erittäin hyvät yhteydet kaupungin alueella. Seurakuntakeskus ja seurakuntakoti sekä kirkko sijaitsevat lähellä yliopisto- sekä ammattikorkeakouluja, jonka vuoksi julkisen liikenteen käyttäminen kirkonmäellä järjestettäviin tapahtumiin on helppoa.

Koska seurakunta toimii hyvin laajalla alueella, ei voi keskittää kaikkia tapahtumia keskustan alueelle. Seurakunnan on otettava huomioon kylien asukkaat. Kuitenkin pyritään lisäämään kirkonmäellä järjestettävien tapahtumien määrää, jotta mahdollisimman moni voi ne saavuttaa myös julkisen liikenteen välinein.

Kesäisin järjestetään yhteiskuljetus viikoittain Tavivaaran hautausmaalle, josta viestitään laajasti eri kanavissa ja bussilla on vakiintunut kysyntä haudalla käyvien keskuudessa. Tämä vähentää huomattavasti yksityisautoilua.

Norvajärven leirikeskus on pitempijaksoisten tapahtumien pääasiallinen tila ja sijaitsee 30 km Rovaniemen keskustasta täysin julkisen liikenteen ulottumattomissa. Kun tapahtumia järjestetään leirikeskukseksi, otetaan huomioon yhteiskuljetukset. Esimerkiksi rippileirijärjestelyissä hoidetaan edellisen ryhmän paluu ja seuraavan ryhmän saapuminen samalla ajoneuvolla, jottei tule turhaa liikennöintiä. Kuljetuksia varaavat henkilöt tullaan ohjeistamaan tarkemmin, kuinka hoitaa matkojen varauksia. Kuljetusyrityksen kilpailutusohjeistukseen lisätään kohta, jossa tiedustellaan käytettyä ajoneuvokantaa. Ovatko ajoneuvot nykyaikaisia ja käytetäänkö kenties biokaasua polttoaineena, myös kustannustehokkuus on tärkeä osa-alue.

Henkilöstölle suositellaan yhteiskuljetuksia, jos se on työntekijän muut aikataulut huomioiden mahdollista. Työntekijät ovat olleet motivoituneita jakamaan kyytejä ollessaan samassa työvuorossa ja työtehtävien tapahtuessa samassa toimipisteessä koko vuoron ajan.

Hautausmailla operoivien koneiden kanta on suhteellisen uusi. Viime vuosien aikana on hankittu paremmin palvelevaa kalustoa, joiden päästöt ovat huomattavasti pienempiä kuin vanhan kaluston. Hautausmaiden käyttämät ajoneuvot sekä koneet ovat kaikkien hautausmaiden yhteiskäytössä, jolloin ei ole tarvita hankintoja jokaiselle hautausmaalle ja kappelille erikseen. Hautausmaiden henkilöstö suunnittelee viikottaisissa palavereissa, kuinka ja missä ajoneuvot ja koneet ovat käytössä ja kuinka on mahdollista hoitaa useampi kohde samalla suunnalla samanaikaisesti. Näin pyritään vähentämään turhia ajoja kaukaisille toimipisteille. Kalustosta suurin osa säilytetään IV hautausmaalla sekä Tavivaarassa. Tarkka suunnittelutyö vähentää turhia liikkumisia ja säästää aikaa. Hautausmailla on myös käytössä henkilöstön polkupyöriä, joilla he voivat liikkua suurien alueiden sisällä tehokkaasti. Tällöin ei ole tarvetta käyttää koneita tai ajoneuvoja siirtymisiin.

Covid-19-pandemian aikana etätöihin siirryttiin suurella osalla maailmaa. Etätöiden tekeminen oli mahdollista myös osalle seurakuntahenkilöstöstä. Vaikka seurakunnan työtehtävät usein vaativat läsnäoloa, on huomattu etätöimahdollisuutta hyödyntäneiden suhtautuvan siihen myönteisesti ja toivovat sille jatkumoa. Seurakunnassa on kuultu tämä ja yhtenä ympäristötoimenpiteenä on lisätä etätöimahdollisuuksia ja tarkastella mahdollisuutta käyttää hybridi-työskentelymallia, jossa osa työviikosta ollaan paikan päällä vakinaisessa toimipisteessä ja osa etätöissä toimenkuvan ja työtehtävät niin salliessa. Yhteisiin kokouksiin valitaan seurakunnan käytössä oleva Teams, jos tilaisuus sen sallii. Jokaisen työalan ja tiimin on kartoitettava henkilöstön mahdollisuus etäkokouksiin sekä etätöihin.

Kevyen liikenteen lisäämistä varten etenkin kirkonmäellä on perusparannusten yhteydessä kehitetty uusia mahdollisuuksia. Seurakuntakeskuksessa on henkilöstölle sosiaalityöt, joissa voi virkistäytyä ennen työvuoroa. Pihalle seurakuntakeskuksen ja -kodin väliin on rakennettu pyöräkatos, johon henkilöstö sekä vierailijat saavat pyöränsä lukittua ja suojaan säältä. Jokaisessa seurakunnan toimipisteessä on pyöräkatos, johon vierailijat ja työntekijät voivat kulkuvälineensä lukita.

Kaupungin alueella kevyen liikenteen väylät ovat suhteellisen hyväkuntoisia. Vuodenajat tuovat jonkin verran haastetta kaupungin ylläpitoon. Talvisin kevyen liikenteen väylät eivät aina ole täysin käyttökelpoisia aikaisin työpaikalle saapuvalla henkilöstöllä, sillä suuri määrä autoteitä aurataan ja huolletaan ensisijaisesti. Seurakunnan omilla ulkoalueilla pidetään huolta työntekijöiden ja vierailijoiden mahdollisuuksista saapua ympäri vuoden kävellen tai pyöräillen turvallisesti. Kevyen liikenteen väylät eivät talvisin ole myöskään esteettömiä.

Ympäristötyöryhmän tehtävä on pohtia ja kartoittaa millä keinoin voi välittää viestiä kevyen liikenteen väylien kunnossapidosta vastaaville millaisia toiveita ja tarpeita seurakuntalaisilla on, jotta olisimme helposti saavutettavissa.

Seurakunta tukee esimerkiksi sähköautoilua lisäämällä pistokkeellisia parkkipaikkoja kirkonmäen alueelle. Tällä hetkellä seurakuntakeskuksen pihalla olevien latauspaikkojen määrä on yksi kaupungin alueen suurimpia. Tämä kannustaa myös henkilökuntaa harkitsemaan sähköautoa vaihtoehtona, kun ajoneuvon uusiminen on ajankohtaista.

Seurakunnan omat ajoneuvot ovat leasing-autoja ja uutta autokantaa, joiden päästöt ovat pieniä. Sähköautojen tai biokaasulla toimivien työautojen hankinta on vielä haasteellista, sillä laajan alueen sisällä etäisyydet ovat huomattavan pitkiä ja jakelupisteitä ei ole vielä tarpeeksi. Pienten kylien kappeleille tehdään perusparannuksia ja tällöin arvioidaan tarve sähköautojen latauspisteille. Tällä hetkellä sähköautojen määrä Lapin alueella on suhteellisen vähäinen, eikä ole kannattavaa rakentaa latauspisteitä. Olemme kuitenkin tietoisia vaihtoehtoisten energialähteiden lisääntymisestä ja valmiita vastaamaan tarpeeseen.

Kestävän työmatkaliikenteen kampanjat ovat tervetulleita ja niihin sekä yhteisiin haasteisiin suhtaudutaan myönteisesti. Vuonna 2023 osallistutaan useisiin valtakunnallisiin kampanjoihin esimerkkeinä auton vapaapäivä sekä pyöräilyviikko. Ympäristötyöryhmä myös selvittää olisiko

mahdollista järjestää oma tempaus, jolloin kaukaisimmilla toimipisteillä työskentelevilläkin olisi realistisia mahdollisuuksia osallistua ja kehittyä henkilökohtaisesti.

10.1 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Taloudellisen ajon koulutus henkilöstölle vuosittain.
- Autottomuuteen, joukkoliikenteeseen ja työmatkapyöräilyyn kannustavat ympäristötapahtumat
- Kartoitetaan mahdollisuuksia lisätä sähköautojen latauspaikkoja kaikkiin toimipaikkoihin.
- Tilaisuuksia suunniteltaessa huomioidaan saatavuus.
- Seurakunta viestii miten mikäkin tapahtuma on saavutettavissa vaikkapa linja-autolla.

Lähetetään kysely henkilöstölle, jossa voi kartoittaa käyttämiään liikennevälinettä sekä kulkuneuvoja, niiden käytössä tehtäviä mahdollisia muutoksia, yhteiskyytien mahdollisuutta leireille ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Sen lisäksi tiedustellaan, kuinka esteettömyys on huomioitu liikennevälineissä ja muissa kulkuneuvoissa. Kerätään palautetta, kuinka seurakunta voi tukea vaihtamaan ympäristöystävällisempiin kulkuneuvoihin. Kyselyyn pyritään saamaan vastausprosentiksi 80 %.

Tavoitteet	Toteutusmenetelmät	Aikataulu	Vastuuhenkilö	Tavoitteen toteutuminen
Taloudellisen ajon koulutus tullaan järjestämään henkilökunnalle vuosittain.	Aloitetaan yhteistyö paikallisen ajokoulutus yrityksen kanssa. Kilpailutetaan vaihtoehdot	jatkuva	hallintojohtaja, hankintavastaava	
Ympäristötapahtumat, joissa kannustetaan autottomuuteen, julkisen liikenteen hyödyntämiseen ja työmatkapyöräilyyn.	Pyritään järjestämään tapahtumia kohteissa, jotka ovat saavutettavissa julkisen liikenteen tai kevyen liikenteen avulla.	jatkuva	Ympäristötyöryhmä, hallintojohtaja, viestintä	
Kartoitetaan mahdollisuuksia lisätä sähköautojen latauspaikkoja myös muille toimipaikoille.	Perusparannusten yhteydessä otetaan huomioon latauspaikkojen asentaminen kohteisiin.	jatkuva	Kiinteistöpäällikkö, energiavastaava	
Tilaisuuksia suunniteltaessa huomioidaan saatavuus.	Kaikkien työalojen on huomioitava tapahtumien suunnittelun yhteydessä ympäristöasiat ja saavutettavuus.	jatkuva	työalat yhdessä	
Seurakunta ottaa viestinnässä huomioon, kuinka mikäkin tapahtuma on saavutettavissa linja-autolla.	Tapahtumien tiedottamisen yhteydessä ilmoitetaan, miten tilaisuus on tavoitettavissa julkisen liikenteen avulla,	jatkuva	Viestintä	
Luodaan kysely henkilökunnalle, jossa voimme kartoittaa heidän käyttämiään liikennevälinettä sekä kulkuneuvoja, niissä tehtäviä mahdollisia muutoksia, yhteiskyytien mahdollisuutta leireille ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Sen lisäksi tiedustelemme sitä, kuinka esteettömyys on huomioitu	Luodaan kyselylomake, jolla kartoitetaan henkilökunnan käyttämiä kulkuvälineitä sekä esteettömyyttä. Kerätään ehdotuksia siihen, kuinka seurakunta voi tukea ympäristöystävällisten vaihtoehtojen käyttöä. Pyritään saamaan 80%	vuoden 2023 aikana	ympäristötyöryhmä, viestintä	

liikennevälineissä ja muissa kulkuneuvoissa. Haluamme myös kerätä palautetta siitä, kuinka seurakunta voisi tukea heitä vaihtamaan ympäristöystävällisempiin kulkuneuvoihin.	kattavuus vastauksissa.			
--	-------------------------	--	--	--

Vuosiraportti:

Mitkä olivat seurantavuodelle asetetut ympäristöohjelman tavoitteet?

Millä menetelmällä tavoitteet aiottiin toteuttaa? Käytettiinkö muita menetelmiä?

Kenen vastuulla tavoitteet toteuttaminen oli? Ketkä muut osallistuivat tavoitteen toteuttamiseen?

Onko tavoite toteutunut/saavutettu kokonaan tai osittain?

Jos ei, miksi ei? Mikä on uusi toteutuksen aikataulu tai uusi menetelmä tavoitteen toteuttamiseksi?

Onko tehty jotain muita ympäristötoimenpiteitä, joita ei ole mainittu ympäristöohjelmassa? Millaisia?

LIITTEET

Liite 1

Päätös ympäristödiplomin hakemisesta, Kirkkoneuvosto kokouksessaan 2021

Liite 2

Päätös ympäristövastaavan valinnasta, Kirkkoneuvosto kokouksessaan 2021

Päätös ympäristötyöryhmän valinnasta, Kirkkoneuvosto kokouksessaan 2021

Liite 3

Raporttipohja ympäristöohjelman seuranta-asiasta, 2023

Liite 4

Ympäristöviestintäsuunnitelma, laadittu vuonna 2022

Liite 5

Ote talous- ja toimintasuunnitelmasta, 2022

Liite 6

Ohjeistus talous- ja toimintasuunnitelmalle vuosille 2023-2025

Liite 7

Toiminta- ja taloussuunnitelma, 2023-2025

Liite 8

Hankintaohje, päivitetty 2021

Liite 9

Vastuullisen sijoittamisen strategia, päivitetty 2021

Liite 10

Suunnitelma kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2030, luotu vuonna 2022.

Liite 11

Ympäristökasvatussuunnitelma, 2023

Liite 12

Ympäristökasvatuksen vuosikello

Liite 13

Jätehuoltosuunnitelma, 2023

Liite 14

Kiinteistöstrategia, 2023

Liite 15

Kiinteistöselvitys, 2013

Liite 16

PTS investoinnit, 2023-2030

Liite 17

Energian kulutus ja testaus taulukko toimipisteittäin, 2022

Liite 18

Hautausmaiden hoitosuunnitelma.

Liite 19

Metsäsuunnitelma vuosille 2016-2025

Liite 20

Metsä sertifikaatti PEFC

Liite 21

Laskelma Rovaniemen seurakunnan hiilijalanjäljestä

Liite 22

Laskelma Rovaniemen seurakunnan hiilivarastoista ja hiilinieluista

Liite 23

Rovaniemen seurakunnan matkustusohjeistus, 2022-jatkuva

Liite 24

Listaus Rovaniemen seurakunnan tarvikevarastoon toimitettavista ekologisista tuotteista, 2022